

Cuprins

MONA-MARIA PIVNICERU

Capitolul I. Drepturile copilului. Domeniu juridic specific de referință	1
Secțiunea 1. Conceptul de copil și capacitatea civilă	2
Secțiunea a 2-a. Structurarea juridică a drepturilor copilului și a obligațiilor față de acesta	5
§1. Cadrul juridic privind dezvoltarea copilului	6
§2. Cadrul juridic cu natură mixtă	7
§3. Cadrul juridic de protecție	10
§4. Cadrul juridic participativ	11
Secțiunea a 3-a. Drepturile copilului – drepturi ale omului	12

MONA-MARIA PIVNICERU

Capitolul II. Interesul superior al copilului	15
Secțiunea 1. Plurivalența conceptului	16
Secțiunea a 2-a. Elementele de structură ale interesului superior al copilului stabilite de lege	18
§1. Componenta psihologică a conceptului	19
§2. Structurarea juridică a conceptului	20
§2.1. Domeniul ilustrativ de incidență	20
§2.1.1. Cadrul juridic general	20
§2.1.2. Cadrul juridic special	22
§2.2. Viața de familie a copilului în sistemul național	24
§2.2.1. Absența unei definiții juridice. Abordare sistemică	24
§2.2.2. Dimensiunea normativă a ansamblului relațional	25
§2.2.2.1. Transformări și mutații	26
§2.2.2.1.1. Divorțul	26

VIII ■ ■ ■ Interesul superior al copilului

§2.2.2.1.2. Separarea în fapt _____	31
§2.2.2.1.3. Extensia regimului juridic comun _____	33
§2.2.2.1.4. Alte situații _____	34
§2.2.3. Perspectiva relațiilor personale _____	35
§2.2.3.1. Dreptul de a păstra legături personale _____	35
§2.2.3.2. Modalități de realizare _____	36
§2.2.3.3. Limite și restrângeri în exercitarea dreptului _____	40
§2.3. Viața de familie în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului _____	42
§2.3.1. Privire de ansamblu _____	42
§2.3.2. Structura noțiunii și extensiile de conținut juridic _____	43
§2.3.3. Obligațiile statului supuse controlului Curții _____	45
§2.3.4. Controlul marjei naționale de apreciere a statelor _____	48
§2.4. Dificultăți remanente _____	50
Secțiunea a 3-a. Determinarea legală a interesului superior al copilului _____	52
§1. Criterii generale _____	52
§1.1. Valențe exemplificative _____	52
§1.2. Relevarea componentei psihologice _____	54
§2. Criterii speciale _____	56
§2.1. Stabilirea locuinței copilului _____	56
§2.2. Stabilirea programului de relații personale cu copilul _____	59

MONA-MARIA PIVNICERU

Capitolul III. Garanții procesuale privind respectarea

interesului superior al copilului _____	65
Secțiunea 1. Ascultarea părinților _____	66
Secțiunea a 2-a. Ascultarea copilului _____	69
§1. Dreptul copilului de a fi ascultat și informat _____	69
§2. Ascultarea obligatorie a copilului _____	71
§3. Consimțământul copilului _____	72
§4. Implicarea concursuală a copilului _____	72
§5. Abilitățile psihologice ale judecătorului _____	75
Secțiunea a 3-a. Ancheta psihosocială _____	76
§1. Măsură de protecție a drepturilor copilului _____	76
§2. Interogații privind intenția legiuitorului _____	79
§3. Jurisprudența instanțelor cu privire la raportul de anchetă psihosocială. Analiza calitativă _____	81
§4. Posibile remedii juridice _____	84
Secțiunea a 4-a. Celeritatea procedurilor _____	86

MONA-MARIA PIVNICERU

Capitolul IV. Evaluarea și stabilirea interesului superior

al copilului	89
Secțiunea 1. Decelarea interesului superior al copilului	90
Secțiunea a 2-a. Dinamica conceptului	93
Secțiunea a 3-a. Schimbarea circumstanțelor. Modificarea măsurilor luate	94
Secțiunea a 4-a. Dificultatea stabilirii interesului superior al copilului prin administrarea probei cu martori	98
Secțiunea a 5-a. Distincția dintre evaluarea probatorie și evaluarea științifică	105
§1. Diferențiere conceptuală	105
§2. Excluderea cumulului de competențe. Studiu de caz	106
§2.1. Folosirea imprecisă a psihodiagnozei	106
§3. Melanjul competențelor	108
Secțiunea a 6-a. Orientarea pedocentrică a Curții Europene a Drepturilor Omului	111
§1. Dimensiunea majoră a valorizării interesului superior al copilului	111
§1.1. Interesul superior al copilului. Articulații multiple	111
§1.2. Structura complexă de conținut	113
§1.3. Implicarea copilului în procedura care îl privește	114
§1.4. Analiza caracterului echitabil al procesului decizional	116
§1.5. Principii jurisprudențiale în materie	117
§2. Aportul expertizei psihologice	120
§2.1. Contribuție probatorie semnificativă	120
§2.2. Integrarea expertizei psihologice în procesul decizional. <i>Exempli gratia</i>	121

MONA-MARIA PIVNICERU

Capitolul V. Expertiză psihologică judiciară

Secțiunea 1. Considerații generale	136
§1. Definirea expertizei psihologice	136
§2. Diferențieri terminologice și de conținut	138
§3. Necesitatea expertizei psihologice	139
Secțiunea a 2-a. Posibile situații juridice care pot reclama necesitatea efectuării unei expertize psihologice	141
Secțiunea a 3-a. Reguli procedurale privind expertiza psihologică	145
§1. Principalele dispoziții procedurale aplicabile	145
§1.1. Încuviințarea expertizei psihologice	145

X ■■■ Interesul superior al copilului

§1.2. Numirea expertului și necesitatea includerii expertizei psihologice în domeniul de expertiză judiciară	146
§1.3. Desemnarea, recuzarea și înlocuirea expertului	148
§1.4. Modalitățile de exprimare a opiniei expertului	150
§1.5. Citarea părților și obligația acestora de a da orice lămuriri expertului	151
§1.6. Drepturile bănești ale expertului	151
§1.7. Efectuarea expertizei prin comisie rogatorie	152
§2. Obiectivele expertizei și etapele realizării ei	152
Secțiunea a 4-a. Raportul de expertiză	155
§1. Conținutul raportului de expertiză	155
§2. Completarea și refacerea raportului de expertiză	156
§3. Forța probantă a raportului de expertiză	157

CĂTĂLIN LUCA

Capitolul VI. Elemente de psihologie a dezvoltării copilului, relevante în situația de separare/divorț

Secțiunea 1. Despre atașament la copiii cu părinți divorțați	160
§1. Efectele divorțului asupra dezvoltării atașamentului	163
§2. Regula privind Persoana Principală de Îngrijire a Copilului	165
§3. Atașament și violența în familie	167
§4. Importanța atașamentului tată-copil	168
§5. Interviu de atașament pentru copiii de 7-12 ani	169
Secțiunea a 2-a. Nevoi ale copiilor cu părinți separați/divorțați	171
§1. Primul an de viață și vârsta antepreșcolară	171
§2. Preșcolarul	177
§3. Micul școlar	181
§4. Pubertatea și adolescența	187
Secțiunea a 3-a. Reacțiile copiilor la separarea/divorțul părinților	192
§1. Sugarii și copiii foarte mici	193
§2. Preșcolarul	195
§3. Primii ani de școală	197
§4. Copiii de gimnaziu	199
§5. Adolescența	201
§6. Reziliența copiilor și divorțul părinților	203
§7. Consecințe pe termen lung ale divorțului: când copiii ajung adulți	205

CĂTĂLIN LUCA

Capitolul VII. Efectele divorțului asupra părinților și a rolurilor parentale

Secțiunea 1. Conflictul parental	208
----------------------------------	-----

Secțiunea a 2-a. Sănătatea mentală și roluri parentale _____	210
Secțiunea a 3-a. Bunicii și implicațiile lor _____	215
CĂTĂLIN LUCA	
Capitolul VIII. Evaluarea adultului _____	219
Secțiunea 1. Întâlnirile cu psihologul expert _____	220
Secțiunea a 2-a. Prima întâlnire: părinții împreună (dacă este posibil) _____	221
Secțiunea a 3-a. A doua întâlnire: Interviu cu un părinte _____	228
Secțiunea a 4-a. A treia întâlnire: Observarea relației părinte-copil _____	236
Secțiunea a 5-a. A patra întâlnire: comunicarea discrepanțelor și a contradicțiilor _____	242
Secțiunea a 6-a. Abilitățile parentale _____	243
Secțiunea a 7-a. Stiluri parentale _____	249
Secțiunea a 8-a. Tipuri de coparentalitate _____	253
Secțiunea a 9-a. Congruența dintre abilitățile parentale și nevoile copilului _____	255
Secțiunea a 10-a. În căutarea adevărului _____	257
§1. Trei baghete „magice” _____	258
CĂTĂLIN LUCA	
Capitolul IX. Evaluarea copilului _____	263
Secțiunea 1. Ascultarea pentru stabilirea autorității părintești și locuinței copilului _____	264
§1. Aspecte generale și pregătirea copilului pentru interviu _____	264
§2. Realizarea unei relații de încredere între copil și intervievator _____	269
§3. Investigarea competenței copilului de a face diferența dintre adevăr și minciună, a competenței lingvistice și a stilului lingvistic _____	271
§4. Abordarea aspectelor de profunzime _____	276
§5. Tipuri de întrebări corelate cu nivelul dezvoltării copilului _____	285
§6. Investigarea opiniei copilului _____	288
Secțiunea a 2-a. Pregătirea copilului pentru ascultarea sa de către judecător în camera de consiliu _____	291
CĂTĂLIN LUCA	
Capitolul X. Elemente suplimentare în expertiza psihologică _____	293
Secțiunea 1. Vizitele la domiciliu _____	294
Secțiunea a 2-a. Informații colaterale _____	296
Secțiunea a 3-a. Dinamicile familiale _____	297

XII ■■■ Interesul superior al copilului

CĂTĂLIN LUCA

Capitolul XI. Utilizarea testelor psihologice _____ 299

CĂTĂLIN LUCA

Capitolul XII. Analiza situațiilor speciale _____ 305

Secțiunea 1. Efectele tulburărilor de personalitate asupra
abilităților parentale _____ 306

Secțiunea a 2-a. Divorțul caracterizat de un conflict major _____ 316

Secțiunea a 3-a. Violența în familie _____ 321

Secțiunea a 4-a. Partenerii de același sex _____ 335

Secțiunea a 5-a. Alienarea parentală _____ 338

Secțiunea a 6-a. Acuzația de abuz asupra copilului _____ 348

§1. Factori care întârzie dezvoltarea abuzului de către copil _____ 349

§2. Abuzul fizic și neglijarea copilului _____ 354

§3. Abuzul psihologic _____ 357

§4. Abuzul sexual _____ 359

Secțiunea a 7-a. Situații de relocare _____ 364

CĂTĂLIN LUCA

Capitolul XIII. Planul parental _____ 369

CĂTĂLIN LUCA

Capitolul XIV. Raportul de expertiză psihologică _____ 381

Secțiunea 1. Structura și conținutul raportului _____ 382

Secțiunea a 2-a. Fidelitate și validitate _____ 389

Secțiunea a 3-a. Informații despre practica psihologilor
din SUA în realizarea raportului de expertiză _____ 391

**ANEXA 1. Expertiza psihologică și calitatea de martor expert
în psihologie judiciară în spațiul european. Recomandări
pentru Codul etic al expertului psiholog** _____ 393

BIBLIOGRAFIE _____ 411

JURISPRUDENȚĂ CITATĂ _____ 453